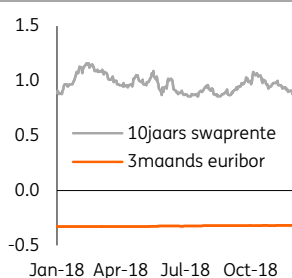

Markten in Beweging

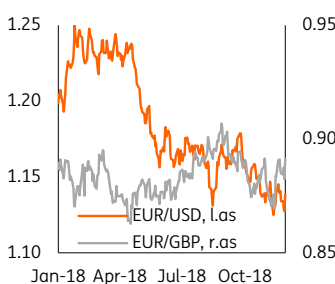
30 november 2018 | Afgesloten om 12.00 uur

Eurozone raakt verder achterop

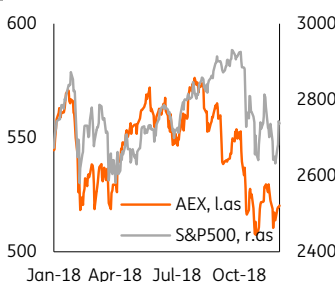
Geld- en kapitaalmarktrente

Wisselkoersen

Aandelenmarkten

Bron: Macrobond

Volg ons op Twitter

[INGnl_Economie](#)

Maarten Leen

 Hoofd Macro-economie
 Amsterdam 020-563 4406
 Maarten.Leen@ing.com

Mirjam Bani

 Econoom
 Amsterdam 06-397 73 806
 Mirjam.Bani@ing.com

Terwijl het economische nieuws uit de VS gunstig blijft worden de economische signalen uit het eurogebied steeds zwakker. De Fed ligt nog steeds op koers om de rente later deze maand te verhogen. Een renteverhoging in het eurogebied wordt mogelijk verder naar de toekomst verschoven.

Het jaar is bijna voorbij en de **rente is weer terug bij af**. De Duitse 10-jaars rente staat nu op 0,31%. Begin dit jaar was dat 0,43%. In de VS ligt de kapitaalmarktrente weliswaar duidelijk boven de beginstand van 2018 (3,0 versus 2,4%) maar is er sinds begin november sprake van een omslag. Onzekerheid over politieke ontwikkelingen (Italië, Brexit, handelsoorlog), tegenvallende cijfers over de Europese economie en het vooruitzicht van een op termijn afkoelende Amerikaanse economie liggen aan het zwakke renteklimaat ten grondslag. Een uitspraak van Fed-voorzitter Jerome Powell dat de officiële rente nog maar iets onder het neutrale niveau zit gaf de kapitaalmarktrente deze week een verder duwtje naar beneden. Powell lijkt hiermee terug te komen op een eerdere uitspraak dat de rente nog een heel eind onder neutraal zou liggen. Dit betekent dat de Fed mogelijk eerder zal stoppen met het verhogen van de rente dan eerder gedacht.

Het consumentenvertrouwen in de VS is in november een heel klein beetje afgenomen. De Conference Board vertrouwensindex daalde naar 135,7 maar ligt nog steeds heel dicht bij het 18-jaars hoogtepunt van 135,9 dat in oktober werd gerealiseerd. Het hoog blijvende consumentenvertrouwen geeft aan dat de Amerikaanse consument voorslansnog zal blijven besteden. Ook een reden om te denken dat de Fed tijdens de rentevergadering van 18-19 december zal besluiten de **rente verder te verhogen**.

Maar aan deze kant van de oceaan schetsen de economische indicatoren een heel ander beeld. Zo is de Economic Sentiment Indicator, die het gecombineerde vertrouwen weergeeft van consumenten en ondernemers in het eurogebied, tot nu toe dit jaar elke maand gedaald. In november van 109,7 naar 109,5. Vooral **consumenten maken zich zorgen** over de economie en hoe dit de persoonlijke financiën kan gaan beïnvloeden.

De daling van de kerninflatie in de eurozone wijst ook niet op economische sterkte. De kerninflatie daalde van 1,1% in oktober naar 1,0% in november en is hiermee weer een stapje verder verwijderd geraakt van het doel van de ECB om de inflatie op een houdbaar pad richting de twee procent te brengen. De zwak blijvende inflatie lijkt voor een deel te kunnen worden toegeschreven aan zorgen over de kracht van de Europese economie waardoor bedrijven terughoudend zijn om hun afzetprijzen te verhogen. Het is dan ook de vraag hoe lang de ECB nog zal kunnen vasthouden aan het door haar geschetste vooruitzicht van een **renteverhoging na de zomer** van volgend jaar.

Ook andere indicatoren wijzen namelijk op een **afzwakkend momentum**. Zo daalde de Ifo index – de voor de Duitse economie meest prominente leidende indicator – in november voor de derde achtereenvolgende maand. De verwachting op een snel en krachtig herstel van de Duitse economie is hiermee enigszins getemperd.

Maarten Leen

Focus: Werkplatformen kunnen arbeidsmarkt drastisch veranderen

Focus: Werkplatformen kunnen arbeidsmarkt drastisch veranderen

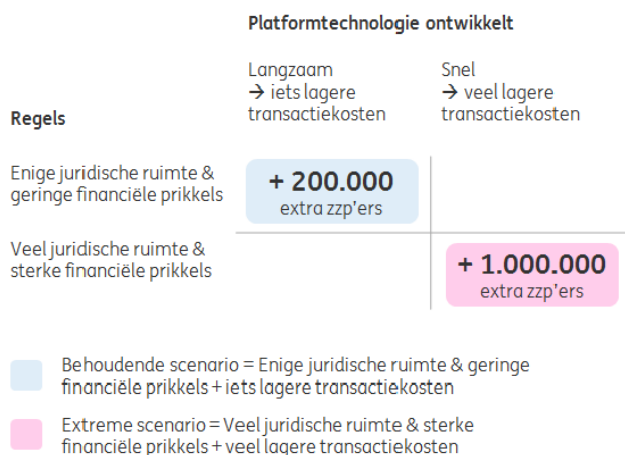
Wat zijn typische platformberoepen en welke beroepen sluiten we uit voor platformisering?

Typische platformberoepen	Uitgesloten beroepen
Kelners, barpersoneel en keukenhulpen	Managers
Laders, lossers en vakkenvullers	Directiesecretaresses
Schoonmakers	Medisch personeel
Callcentermedewerkers outbound	Overheidspersoneel
Software- en applicatieontwikkelaars	Politie
Chauffeurs (auto's, taxi's en bestelwagens)	Brandweer
Hulpkrachten bouw en industrie	Militaire beroepen
Klussers: timmerlieden, loodgieters, schilders en metaalspuiters	Piloten
Databank- en netwerkspecialisten	Accountants en consultants
Gebruikersondersteuning ICT	

Bron: ING Economisch Bureau

2 toekomstscenario's voor werkplatformen

Groei van het aantal zzp'ers ten opzichte van 2017

Bron: CBS, bewerking ING Economisch Bureau

Het fenomeen van de zelfstandige platformwerker is nog klein: het gaat om tienduizenden mensen en specifiek werk, zoals thuisbezorging en taxivervoer. Maar technologie kan markten rap veranderen. Verdere groei van digitale werkplatformen, als Uber, Temper en Roamler, kan het aantal zzp'ers dat eigen arbeid aanbiedt in Nederland sterk doen toenemen.

Uitzendkrachten en werkenden in kortdurende en oproepcontracten kunnen op grote schaal op een zzp-platform terecht komen. Platformen maken zzp-werk namelijk veel makkelijker. Beroepen als schoonmakers, horecamedewerkers en taxichauffeurs zijn goed te 'platformiseren'. Voor andere beroepen sluiten we dit uit: bij beroepen in de zorg of bij de overheid en managers zijn de welzijns- of bedrijfsrisico's te groot.

De grootte van de impact hangt af van de technologie, juridische ruimte en financiële prikkels. Het aantal zzp'ers zal meer toenemen als platformtechnologie sneller ontwikkelt (inhuren van zzp'ers wordt makkelijker en goedkoper) en de juridische ruimte voor het verrichten van arbeid als zelfstandige groter is. Ook als het financiële voordeel van een zzp-contract vergeleken met een arbeidscontracten groter is, neemt het aantal zzp'ers meer toe.

We schatten de impact in voor twee scenario's. De impact varieert van 200.000 extra zzp'ers (behoudend scenario) tot 1.000.000 (extremum scenario). In het behoudende scenario maakt technologie zzp'en iets makkelijker. Regelgeving biedt enige ruimte voor zzp-contracten en financiële prikkels zijn gering. In het extreme scenario met veel juridische ruimte en sterke prikkels ontwikkelen platformen veel sneller.

Ten opzichte van 2017, groeit het aantal zzp'ers dat eigen arbeid aanbiedt in het behoudende scenario met 25%. In het extreme scenario is sprake van een ruime verdubbeling. De Nederlandse arbeidsmarkt zou dan voor ruim een vijfde bestaan uit zzp'ers eigen arbeid. Meer weten, lees [hier](#).

Mirjam Bani

Rente- en valutavooruitzichten

	Q4 2017	Q1 2018	Q2 2018	Q3 2018	Q4 2018	Q1 2019	Q2 2019
3-maands rentes	%						
Eurozone	-0.33	-0.33	-0.33	-0.33	-0.33	-0.32	-0.26
VS	1.56	2.30	2.35	2.45	2.65	2.95	3.25
VK	0.52	0.60	0.80	0.80	0.80	0.85	1.05
10-jaars rentes							
Duitsland	0.42	0.50	0.30	0.40	0.50	0.50	0.60
VS	2.40	3.00	3.00	3.00	3.20	3.30	3.20
VK	1.20	1.45	1.48	1.55	1.55	1.55	1.70
Wisselkoersen	Aantal vreemde valuta per 1 euro						
EUR/USD	1.20	1.20	1.17	1.15	1.17	1.20	1.25
EUR/JPY	136	128	129	124	126	130	131
EUR/GBP	0.89	0.88	0.88	0.90	0.88	0.88	0.87

Noot: kwartaalultimo's tenzij anders aangegeven. Voorspelling ING d.d. d.d. 23 oktober 2018.

Disclaimer

Copyright 2018 ING Bank N.V.

Alle rechten zijn uitdrukkelijk voorbehouden.

Deze publicatie is opgesteld door de 'Economic and Financial Analysis Division' van ING Bank N.V. ("ING") en slechts bedoeld ter informatie van haar cliënten. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. Deze publicatie is louter informatief en mag niet worden beschouwd als advies in welke vorm dan ook. ING betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijke zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in deze publicatie heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. ING noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. De informatie in deze publicatie geeft de persoonlijke mening weer van de Analist(en) en geen enkel deel van de beloning van de Analist(en) was, is, of zal direct of indirect gerelateerd zijn aan het opnemen van specifieke aanbevelingen of meningen in dit rapport. De analisten die aan deze publicatie hebben bijgedragen voldoen allen aan de vereisten zoals gesteld door hun nationale toezichthouders aan de uitoefening van hun vak. De informatie in deze publicatie kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging.

ING noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Niets in deze publicatie mag worden gereproduceerd, verspreid of gepubliceerd door wie dan ook voor welke reden dan ook zonder de voorafgaande uitdrukkelijke toestemming van de ING. Alle rechten zijn voorbehouden. ING Bank N.V. is statutair gevestigd te Amsterdam, houdt kantoor aan Bijlmerplein 888, 1102 MG te Amsterdam, Nederland en is onder nummer 33031431 ingeschreven in het handelsregister van de kamer van koophandel. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. Voor nadere informatie omtrent ING policy zie <https://research.ing.com/>.